

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ; ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

УДК 159.9.07:316.6

DOI <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2025.1/11>

Бєлавіна Т. І.

ПВНЗ «Європейський університет»

Блінов О. А.

ПВНЗ «Європейський університет»

Абрамян Н. Д.

ПВНЗ «Європейський університет»

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ – МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

В публікації висвітлюються деякі питання стосовно комплексної психологічної служби в періоди суспільних криз, коли стан мільйонів людей під впливом ситуації істотно погіршується. Розширення доступу до психологічної підтримки для різних верств населення набуває особливої гостроти. Актуальність проблеми посилюють тривалі воєнні дії, які сприяють виникненню нових категорій уразливих груп населення: внутрішньо переміщених осіб, родин та окремих осіб, що зазнали втрат через бойові дії, а також колишніх військових, які потребують психологічного супроводу. Визначено, що існує нагальна потреба у практичних психологах, здатних ефективно взаємодіяти з клієнтами в різноманітних соціальних контекстах. У зв'язку з цим нагальною стає підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних розв'язувати широкий спектр завдань у галузі психологічного супроводу. Одним із ключових чинників їхньої професійної компетентності є розвинений соціальний інтелект, що охоплює вміння розпізнавати, розуміти й адекватно реагувати на емоції та поведінкові прояви соціального оточення. Відзначена його роль у професійному становленні майбутніх психологів. Проаналізовано становлення концепції соціального інтелекту як психологічного конструкту в психологічному науковому дискурсі. Визначено певні соціально-психологічні характеристики розвитку соціального інтелекту здобувачів вищої освіти різного рівня та ступеню вищої освіти за спеціальністю «Психологія». Встановлено, що результати дослідження демонструють позитивну тенденцію у розвитку соціального інтелекту між студентами початкових та випускних курсів, із статистично значущими відмінностями за рівнями його прояву. Найвиразніші відхилення між групами зафіксовано в когнітивному компоненті соціального інтелекту. У першокурсників рівень його розвитку перебував нижче нормативних показників, тоді як до четвертого курсу спостерігалось його підвищення до середньостатистичних значень. Висновки дослідження актуалізують важливість врахування фазових особливостей психосоціального розвитку при проектуванні психолого-педагогічних інтервенцій у вищій школі.

Ключові слова: соціальний інтелект, психологічний супровід, майбутні психологи, соціальний контекст.

Постановка проблеми. Останні роки в Україні характеризуються зростанням кількості кризових ситуацій і тривалим психофізичним напруженням у суспільстві, що негативно позначається на якості життя кожного громадянина і може становити загрозу для належного соціального функціонування особистості. Загальний досвід розвитку соціуму свідчить про зростання потреби

у комплексній психологічній службі в періоди суспільних криз, коли стан мільйонів людей під впливом ситуації істотно погіршується. Проблема розширення доступу до психологічної підтримки для різних верств населення набуває особливої гостроти. Її актуальність додатково посилюють тривалі воєнні дії, які сприяють виникненню нових категорій уразливих груп населення: вну-

трішньо переміщених осіб, родин і окремих осіб, що зазнали втрат через бойові дії, пережили горе, а також колишніх військових із ПТСР і осіб із вторинними формами ПТСР тощо. За таких обставин можна прогнозувати, що потреба у практичних психологах зростатиме у найближчій перспективі. У сучасних умовах існує потреба у психологах, здатних ефективно взаємодіяти з клієнтами в різноманітних соціальних контекстах. У зв'язку з цим нагальною стає підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних розв'язувати широкий спектр завдань у галузі психологічної допомоги та супроводу. Одним із ключових чинників їхньої професійної компетентності є розвинений соціальний інтелект, що охоплює вміння розпізнавати, розуміти й адекватно реагувати на емоції та поведінкові прояви соціального оточення.

Відзначимо, що хоча концепція соціального інтелекту як психологічного конструкту перебуває в полі наукової рефлексії понад століття, починаючи з Е. Торндайка (Thorndike, E. L., 1920) проте її інтерпретація залишається предметом інтенсивного епістемологічного дискурсу Г. Олпорта (Allport, 1937), Р. Стернберга (Sternberg, 1985). З моменту інтеграції терміну в науковий лексикон психології дослідження цього феномену переважно розвивалися в руслі поліпарадигмальних підходів, що відобразилося в роботах провідних науковців XX сторіччя: Г. Олпорта, Е. та Р. Торндайків, Ф. Вернона, Д. Векслера, Дж. Гілфорда, Г. Айзенка та Р. Стернберга тощо [2; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17].

Теоретико-методологічні розбіжності стосовно дефініції, структури та операціоналізації соціального інтелекту сягають гносеологічної дихотомії: від радикального заперечення автономності феномену до його утвердження як самостійного психічного конструкту від Е. Торндайка (E. Thorndike, 1920), до Д. Векслера (D. Wechsler, 1958). Наприклад, у тріадній моделі інтелекту Е. Торндайка (E. Thorndike, 1920) соціальний інтелект інтерпретується як окремий модус, що функціонує паралельно абстрактному та механічному: «Соціальний інтелект відрізняється від абстрактного та механічного тим, що спрямований на розуміння мотивів інших і управління соціальними взаємодіями» [16, с. 231]. На противагу цьому, Д. Векслер (D. Wechsler, 1958) акцентував на контекстуалізації загального інтелекту, розглядаючи соціальні компетенції як його аплікативний вимір [17, с. 7], тобто вміння застосовувати інтелект для взаємодії з оточенням: «соціальна компетентність не є автономною здатністю, а виступає аплікацією

загального інтелекту в контексті міжособистісних відносин» [17, с. 89].

Структурно-функціональний підхід Дж. Гілфорда (Guilford, J. P., 1967) дозволив виокремити когнітивну домінанту у соціальному інтелекті, пов'язуючи його зі здатністю до інтерпретацій поведінкових шаблонів: «Соціальний інтелект полягає в розпізнаванні поведінкових паттернів, їх семантичній інтерпретації та прогнозуванні реакцій у динамічних ситуаціях» [13, с. 45]. Подальша еволюція концепту відбулася в працях Р. Стернберга (Sternberg, 1985), який включив його в теорію практичного інтелекту як інструменту адаптації до соціальних систем. Наприкінці минулого сторіччя Г. Айзенк (Eysenck, H. J., 1994) вказує на полісемантичність поняття і резюмує: «дискусії навколо соціального інтелекту свідчать про необхідність синтезу клінічних, когнітивних і соціальних підходів у його дослідженні» [12, с. 203].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Початок наступного сторіччя відзначений тим, що феномен соціального інтелекту залишається об'єктом плюралізму концептуальних інтерпретацій його структурно-функціональних характеристик у сучасній психологічній науці.

Сьогодні соціальний інтелект розглядається як ключова компетенція, яка поєднує здатність певної особи, зокрема майбутніх психологів, сприймати, аналізувати та ефективно реагувати на соціальні ситуації. На відміну від традиційного уявлення про інтелект як суто когнітивну здатність цей психологічний конструкт акцентується на емпатії, комунікативній гнучкості, розумінні соціальних контекстів, управлінні конфліктами тощо. Його актуальність зростає в умовах таких глобальних тенденцій:

1) цифровізація та віртуалізація спілкування, що критично потребує побудови довіри в умовах дефіциту невербальних сигналів (Іващенко О., 2023);

2) глобалізація та культурна різноманітність передбачає можливість подолати стереотипи, адаптуватися до різних норм, будувати міжособистісні мости (Ковальчук Т., 2023);

3) кризи та соціальна нестабільність: війна, міграція, економічні потрясіння вимагають здатності підтримувати психологічну стійкість, резильєнтність, знаходити спільну мову в умовах стресу (Бойко О. М. і кол. 2023) [3].

Виходячи з цього, останніми роками (2020–2024 р.р.) у вітчизняній академічній традиції сформувалися певні тренди розроблення проблематики соціального інтелекту:

– війна як контекст, що характеризує публікації про роль соціального інтелекту в умовах соціальних потрясінь (Блінов О. А., 2022);

– переважання публікацій, пов'язаних з проблемою адаптації до онлайн-комунікації (Мельник А. В., 2021);

– практична спрямованість досліджень, орієнтованих на конкретні сфери соціального буття, такі як освіта, бізнес, волонтерство (Петренко С. М., 2022).

Т. А. Яновська (2022) підкреслює, що «...соціальний інтелект як психологічна характеристика особистості становить основну складову її професійно-важливих якостей, які в роботах багатьох вітчизняних дослідників (Ж. Вірна, О. Власова, В. Карандашев, Н. Коврига, Е. Носенко, В. Панок, Н. Пов'якель, Н. Пророк, Н. Романова, С. Руденко, Н. Чепелева та ін.) представлені у вигляді списків та теоретичних моделей особи фахівця. А отже, місце соціального інтелекту у системі професійно-важливих якостей спеціаліста комунікативних професій визначене не досить чітко, він не зустрічається в жодній з систем у розгорнутому вигляді. У зазначених списках соціальний інтелект представлено опосередковано: через комунікативну компетентність, соціально-психологічну компетентність, соціальну сміливість, ефективність взаємодії, психологічну проникливість, вербальну/невербальну чутливість, соціальне мислення. Отже, можна стверджувати, що соціальний інтелект представлено у психологічних вимогах до комунікативних професій імпліцитно» [10, с. 155].

Емпіричний фокус в традиції вітчизняного наукового пошуку зосереджений переважно на дослідженні соціального інтелекту педагогічних працівників, представників соціономічних професій, проте недостатньо досліджено онтогенез, динаміка розвитку цього феномену у майбутніх психологів, здобувачів вищої освіти різного ступеня.

Постановка завдання. Мета статті: аналіз становлення концепції соціального інтелекту як психологічного конструкту в психологічному науковому дискурсі, та його ролі у професійному становленні майбутніх психологів, визначення особливостей динаміки розвитку соціального інтелекту здобувачів вищої освіти різного рівня та ступеню.

Виклад основного матеріалу. Соціально-психологічний розвиток індивіда передбачає формування й удосконалення сукупності здібностей і характеристик, що забезпечують його соціальну адекватність, тобто здатність діяти відповідно

до норм і вимог макро- та мікросоціального оточення. Серед провідних чинників цієї адекватності виокремлюють соціальну уяву та соціальний інтелект. Під соціальною уявою розуміють уміння людини інтегруватися в реальний соціальний контекст і проектувати власну поведінку, враховуючи сформоване уявлення про оточення. Соціальний інтелект, своєю чергою, являє собою здатність розпізнавати й аналізувати складні зв'язки та закономірності у соціальній сфері, що дає змогу прогнозувати розвиток подій і належно реагувати на широкий спектр міжособистісних ситуацій. Наступне визначення цієї соціально-психологічної категорії у сучасному вимірі надає Е. Івашкевич: «...соціальний інтелект є самостійним новоутворенням в структурі інтелекту особистості та розглядається як інтегративна здатність адекватно сприймати, розуміти та прогнозувати поведінку й діяльність інших людей. Мудрість особистості в контексті цього визначення трактуватиметься як специфічна метакогніція, що реалізується через мнемічну складову соціального інтелекту» [3, с. 431].

Відповідно до визначених завдань дослідження на підставі теоретичного аналізу структурних особливостей соціального інтелекту було концептуалізовано трикомпонентну модель соціального інтелекту здобувачів вищої освіти – майбутніх психологів, що включає когнітивний, емоційний та поведінковий компоненти. Кожен із зазначених структурних елементів виконує дискретну функцію в механізмах соціальної адаптації та комунікації.

Вибір діагностичного інструментарію емпіричного дослідження структурних компонентів соціального інтелекту здійснено шляхом критичного аналізу методологічних підходів дослідницької роботи. Обґрунтування підбору методик базувалося на критеріях валідності, надійності та релевантності до цілей дослідження.

Дослідження когнітивної суладової відбувалося за допомогою широко відомої Методики діагностики соціального інтелекту Дж. Гілфорда та М. О'Саллівена, яка спрямована на вимір загального рівня розвитку соціального інтелекту. Інструмент складається із чотирьох субтестів, спрямованих на оцінку здатності до інтерпретації невербальних сигналів, прогнозування наслідків соціальних дій та аналізу міжособистісних взаємин. Інтегральний показник (композитна оцінка) дозволив визначити загальний рівень розвитку когнітивного аспекту соціального інтелекту.

Емоційний компонент досліджувався з використанням Опитувальника емоційного інтелекту

Н. Холла. Методика релевантна для оцінки здатності суб'єкта до ідентифікації емоційних патернів, регуляції власних емоційних станів та прийняття рішень на основі емоційної інформації. Шкали опитувальника охоплюють п'ять ключових аспектів емоційного інтелекту, що відповідають сучасним теоретичним моделям. Поведінковий компонент аналізувався за допомогою Опитувальника «Комунікативні та організаторські здібності» (КОЗ-2). Інструмент дозволяє кваліфікувати рівень розвитку комунікативної компетентності, організаційних навичок та здатності до управління груповими процесами, що є ключовими маркерами поведінкового компоненту соціального інтелекту.

Таким чином, комплексне застосування зазначених методик забезпечило емпіричну верифікацію трикомпонентної моделі та дозволило отримати кількісні дані щодо рівня розвитку кожного структурного елемента соціального інтелекту у вибірці студентів-психологів.

В процесі організації та здійснення емпіричного дослідження вивчалися особливості динаміки розвитку соціального інтелекту здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Психологія» різного рівня та ступеню. До участі в емпіричному дослідженні були залучені студенти I–IV курсів бакалаврату та I–II курсів магістратури Приватного вищого навчального закладу «Європейський університет» м. Києва, які навчаються за спеціальністю Психологія. Вибірка складала 87 осіб.

Отримані результати дослідження демонструють позитивну тенденцію у розвитку соціального інтелекту у порівнянні між студентами першого та четвертого курсів бакалаврату, із статистично значущими відмінностями за рівнями його прояву. Найвиразніші зміни зафіксовано в когнітивному компоненті соціального інтелекту: якщо серед студентів-першокурсників його рівень визначався як субсередній, то до четвертого курсу спостерігається стабілізація показників на рівні середньої норми.

Дані свідчать про дефіцит соціально-інтелектуальної компетентності у більшості респондентів на початковому рівні навчального циклу, що обмежує їх здатність до ефективного використання комунікативних стратегій у майбутньому професійному контексті ($r = 0.59$; $p < 0.01$). Однак протягом навчального циклу (від 1-го до 4-го курсу) цей дефіцит трансформується в механізм формування професійно-смыслових орієнтацій.

Результати інтерпретації отриманих даних свідчать про позитивну динаміку розвитку когні-

тивного компоненту соціального інтелекту серед студентів від початкових до випускних курсів, що підтверджується показниками усіх субтестів. Виявлено статистично значиму диференціацію у показниках між першим та четвертим курсами ($p < 0.05$), яка корелює із наступними факторами: набуттям професійно-смыслових орієнтацій, віковими змінами, впливом освітньо-професійної програми «Практична психологія» (наприклад, написанням курсових робіт з загальної та вікової психології, з соціальної психології, проходженням ознайомчої та соціально-педагогічної практики тощо).

Згідно з методикою Дж. Гілфорда, композитний показник соціального інтелекту студентів першого курсу на початку навчання становив 20.7 (нижче середнього рівня), тоді як до четвертого курсу він досяг 29.1 (середній рівень). Маргінальні середні значення за субтестами виявили таку динаміку: Субтест 1: зростання з 6.6 до 9.1; Субтест 2 («Групи експресії»): з 5.2 до 9.0; Субтест 3 («Вербальна експресія»): з 4.9 до 8.3; Субтест 4 («Історія з доповненням»): з 5.3 до 7.9.

Для аналізу взаємозв'язку між курсом навчання та результатами субтестів застосовано багатовимірний аналіз (ANOVA) з поправкою Бонфероні у програмі SPSS. Значимі відмінності ($p < 0.1$) виявлені у таких випадках:

Субтест 2: Перший курс бакалаврату vs. перший рік магістратури: $p = 0.034$; Перший курс бакалаврату vs. другий рік магістратури: $p < 0.001$.

Субтест 3: Перший курс vs. перший рік магістратури: $p = 0.003$; Перший курс vs. другий рік магістратури: $p = 0.001$;

Субтест 4: Перший курс vs. перший рік магістратури: $p = 0.001$, Перший курс vs. другий рік магістратури: $p = 0.003$.

Інші порівняння демонструють рівень значимості $p > 0.1$, що вказує на наявність тенденцій, але недостатньо для підтвердження статистичної значущості.

Паралельно встановлено прогресування у поведінковому компоненті соціального інтелекту, зокрема в комунікативних та організаторських компетенціях. Ця динаміка корелює із зростанням особистісної зрілості студентів, що виражається у підвищенні мотивації до участі в групових комунікаціях, прийняття автономних рішень, прояву проактивної позиції у навчально-професійній діяльності, артикуляції власних поглядів із підвищеною впевненістю.

Важливим фактором розвитку цих здібностей виступає системне вивчення психологічних

дисциплін та включення практичних модулів у навчальний процес на всіх його етапах.

Щодо емоційного компонента соціального інтелекту, дослідження виявило стійку тенденцію: більшість студентів, від першого курсу бакалаврату до другого курсу магістратури, не демонстрували статистично значущого прогресу за шкалою «Управління власними емоціями». Це свідчить про збереження низького рівня емоційної саморегуляції, зокрема, труднощів у контролі імпульсивних реакцій та адаптації до стресових умов, що може пояснюватись тривалими воєнними діями.

Разом із тим більшість респондентів випускних курсів бакалаврату та магістратури демонструють вище середнього рівень соціального інтелекту, належні комунікативні вміння та достатню соціально-психологічну адаптованість. Саме вони здатні коректно інтерпретувати поведінку інших, орієнтуватися у невербальних сигналах, успішно прогнозувати можливі реакції оточення залежно від обставин. В них виразно розвинений інтерес до самопізнання й рефлексії, а також спостерігається висока соціальна активність і задоволеність соціальним середовищем.

Висновки. Соціальний інтелект є критичним предиктором професійної успішності психологів, оскільки забезпечує оперативний аналіз міжособистісних динамік і стратегічне управління соціальними контекстами.

Соціальний інтелект – це інтегральна інтелектуальна здатність, яка визначає успіх в спілкуванні та соціальній адаптації, об'єднуюча та регулююча пізнавальні процеси, пов'язані з відображенням соціальних об'єктів (людину як партнера по спілкуванню чи групи людей). Разом з необхідними спеціальними здібностями, знаннями та навиками, а також позитивною мотивацією та рисами характеру, соціальний інтелект можна розглядати

як одну з умов успішного розвитку мислення, навчання та виконання професійної практичної і наукової діяльності, а також соціальної самостійності особистості.

Проведене емпіричне дослідження надало змогу оцінити можливості майбутніх психологів стосовно спілкування на професійному рівні. Важливою умовою такого спілкування виступають властивості особистості, уміння, навички, які можна узагальнити поняттям соціальний інтелект.

Дослідження рівня розвитку соціального інтелекту за методикою Дж. Гілфорда виявило, що більшість випробуваних початкових курсів навчання (І–ІІ) знаходяться на рівнях середньому та нижче середнього, це підкреслює, що вдосконалення соціального інтелекту є актуальною проблемою для майбутніх практичних психологів.

Дослідження рівня розвитку соціального інтелекту дозволило визначити головні тенденції розвитку соціального інтелекту майбутніх психологів, а саме, переважна більшість випробовуваних випускних курсів виявляють середній рівень соціального інтелекту. Цей факт вказує на те, що випробовувані мають достатні потенційні можливості для вдосконалення індивідуально-психологічних особливостей, які зумовлюють рівень розвитку соціального інтелекту. Тобто, дана група випробуваних за допомогою соціально-психологічних тренінгів, методів самовиховання можуть значно підвищити рівень соціального інтелекту.

Висновки дослідження актуалізують важливість врахування фазових особливостей психосоціального розвитку при проектуванні психолого-педагогічних інтервенцій у вищій школі. Підкреслено, що отримані результати вказують на необхідність інтеграції різних підходів у моделюванні освітніх програм, орієнтованих на оптимізацію соціально-інтелектуального потенціалу студентської молоді.

Список літератури:

1. Власова О. Психологія соціальних здібностей: структура, динаміка, чинники розвитку : монографія. Київ : Київський університет, 2005. 308 с.
2. Гоулман Д. Соціальний інтелект. Нова наука про людські відносини: Харків : Книжковий клуб, 2020. 400 с.
3. Івашкевич Е. З. Соціальний інтелект педагога : [монографія] / Е. З. Івашкевич. К. : ТОВ «Принт-Хауз», 2017. 536 с.
4. Інноваційний розвиток позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа» : методичний посібник / А. Е. Бойко, В. В. Вербицький, А. В. Корнієнко, О. В. Литовченко, В. В. Мачуський; за ред. В. В. Мачуського. Івано-Франківськ : НАІР, 2023. 223 с.
5. Кожушко С. Соціальний інтелект як інтегральна властивість, що забезпечує ефективність професійної взаємодії майбутніх фахівців професійної діяльності. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Київ : Наукова думка, 2013. Вип. 31 (84). С. 241–247.
6. Ожубко Г. Сутність та структура соціального інтелекту. *Проблеми сучасної психології* : зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського національного ун-ту імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2012. Вип. 17. С. 346–358.

7. Руда Н.Л. Соціальний інтелект у структурі інтелекту. *Проблеми сучасної психології*. 2013. Випуск 21 с. 621–629.
8. Руденко С. Соціальний інтелект як чинник успішності педагогічної ISSN 2226-4078 (print). ISSN 2410–3527 (online). *Психологія і особистість*. 2022. № 2 (22) 166 с.
9. Старинська О. Проблема психологічної сутності понять «соціальний інтелект» та «емоційний інтелект»: науковий дискурс. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом*. 2022. Психологія, вип. 3, № 56.
10. Яновська Т.А Соціальний інтелект у структурі професійно-важливих якостей психолога. *Психологія і особистість*. 2022. № 2 (22) с. 153–168.
11. Allport, G.W. *Personality: A psychological interpretation*. 1937. Holt.
12. Eysenck, H.J. *The measurement of intelligence*. 1994. Pergamon Press.
13. Guilford, J.P. *The nature of human intelligence*. 1967. McGraw-Hill.
14. Irkhin, Y.B., Bielavina, T.I., Kostyuchenko, O.V., Bryl, M.M., Orlovskaya, O.A., & M. Bila, I. Actitudes disfuncionales en el panorama general del bienestar psicológico. 2021. *Apuntes Universitarios*, 12(1), 316–334. <https://doi.org/10.17162/au.v12i1.972>
15. Sternberg, R.J. *Beyond IQ: A triarchic theory of human intelligence*. 1985. Cambridge University Press.
16. Thorndike, E.L. Intelligence and its uses. 1920. *Harper's Magazine*, 140, 227–235.
17. Wechsler, D. *The measurement and appraisal of adult intelligence* (4th ed.). 1958. Williams & Wilkins.

Bielavina T.I., Blinov O.A., Abramian N.D. DYNAMICS OF THE DEVELOPMENT OF SOCIAL INTELLIGENCE OF HIGHER EDUCATION STUDENTS-FUTURE PSYCHOLOGISTS

The publication highlights some issues related to comprehensive psychological services during periods of social crises, when the condition of millions of people is significantly deteriorating under the influence of the situation. Expanding access to psychological support for different segments of the population is becoming particularly urgent. The urgency of the problem is exacerbated by prolonged military operations, which contribute to the emergence of new categories of vulnerable population groups: internally displaced persons, families and individuals who have suffered losses due to hostilities, as well as former military personnel, who also need psychological support.

It has been determined that there is an urgent need for practical psychologists who are able to effectively interact with clients in a variety of social contexts. In this regard, the training of highly qualified specialists who are able to solve a wide range of tasks in the field of psychological support is becoming urgent. One of the key factors of their professional competence is developed social intelligence, which includes the ability to recognize, understand and adequately respond to emotions and behavioral manifestations of the social environment. Its role in the professional development of future psychologists is noted.

The formation of the concept of social intelligence as a psychological construct in psychological scientific discourse is analyzed. Certain socio-psychological characteristics of the development of social intelligence of higher education applicants of various levels and degrees of higher education in the specialty "Psychology" are determined. It is established that the results of the study demonstrate a positive trend in the development of social intelligence among students of the initial and final years, with statistically significant differences in the levels of its manifestation.

The most pronounced deviations between the groups were recorded in the cognitive component of social intelligence. In first-year students, the level of its development was below normative indicators, while by the fourth year its increase to average statistical values was observed. The conclusions of the study highlight the importance of taking into account the phase features of psychosocial development when designing psychological and pedagogical interventions in higher education.

Key words: social intelligence, psychological support, future psychologists, social context.